

УДК 378.091.313:811.11

А.І. Петрова, м. Вінниця, Україна / A. Petrova, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: nastypetroff@ukr.net

ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ОНЛАЙН ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті розглядаються особливості професійно спрямованого навчання іноземної мови майбутніх педагогів засобами онлайн технологій. Виявлено, що реалізація принципу професійної спрямованості навчання іноземної мови в педагогічному навчальному закладі повинна передбачати вивчення автентичного матеріалу, пов'язаного зі специфікою професійного напрямку майбутніх педагогів. Навчання усного та писемного мовлення має бути пов'язане з розвитком іншомовної компетенції для ведення розмови зі спеціальності, обміном досвідом із зарубіжними колегами, анотуванням і реферуванням наукового професійно спрямованого тексту. Навчання спілкування іноземною мовою зобов'язане бути професійно спрямованим, оскільки забезпечує формування умінь і навичок комунікації в галузі майбутньої професії.

Наголошено, що професійно спрямоване навчання іноземної мови майбутніх педагогів здійснюватиметься успішно, якщо учасниками навчального процесу активно використовуватимуться можливості та послуги глобальної мережі Інтернет, забезпечуючи вільний доступ до інформації, що міститься в різних форматах, використовуючи новітні методи та прийоми навчання іноземної мови у студентській реальній аудиторії та віртуальному кабінеті вдома за допомогою телекомунікації. У статті описані можливості таких онлайн технологій, як блоги, вікі простір, подкасти, цифрові портфоліо.

Стверджується, що онлайн технології дозволяють поліпшити якість викладання та навчання іноземної мови, забезпечуючи можливості швидкого аналізу інформації та зворотного зв'язку, реалізовувати передові педагогічні ідеї, підходи, концепції, що орієнтуються на формування творчої особистості майбутнього педагога, його готовності та здатності вдосконалювати свою професійну діяльність.

Ключові слова: професійно спрямоване навчання, майбутні педагоги, навчання іноземних мов, онлайн технології.

Professionally directed teaching of foreign languages of future educators by means of online technologies

Annotation. The article considers peculiarities of professionally directed teaching of foreign languages by means of online technologies. It is elicited that the principle of professional orientation of foreign languages teaching will be implemented if authentic material relates to specific professional activity of future educators. Training of oral and written language should be associated with the development of foreign language competence in order to talk on professional subjects, exchange experience with foreign colleagues, annotate and review scientific professionally related texts. Learning a foreign language must be professionally directed, because it provides the formation of communication skills necessary for future educators in their field.

It is emphasized that professionally directed foreign language teaching will be successful if the participants of the educational process actively use resources and services of the Internet, providing access to information contained in various formats, using the latest methods and techniques of foreign language teaching in the classroom and virtual office at home via telecommunications. This article describes the possibilities of online technologies such as blogs, wikis space, podcasts, digital portfolio.

It is claimed that online technologies can improve the quality of teaching and learning a foreign language, providing opportunities for rapid analysis of information and getting feedback. They can also implement advanced pedagogical ideas, approaches and concepts that are directed towards the formation of creative personality of the future educator, his willingness and ability to develop professional skills and improve professional activity.

Key words: professionally directed teaching, future educator, foreign languages teaching, online technologies.

Постановка проблеми. Сучасний світ перебуває у вирі шалених змін, які торкаються усіх галузей виробництва, економіки, бізнесу, політики, освіти. Нагальною стає потреба в нових підходах, як до професійної діяльності, так і повсякденного життя. Зростає попит на мобільних, допитливих, креативних фахівців, які здатні швидко приймати нестандартні рішення, володіють іноземними мовами й спроможні налагоджувати професійні контакти, постійно самовдосконалюються й активно реагують на стрімкий розвиток технологій. Тому реорганізація сучасної системи освіти повинна супроводжуватися суттєвими змінами в професійній підготовці майбутніх учителів, які покликані готувати таких фахівців.

Останнім часом у галузі професійної освіти відбуваються істотні зрушення щодо рівня іншомовної підготовки майбутніх учителів, значення набувають

практичні навички, які передбачають знання іноземної мови для професійного спілкування, вміння активно використовувати їх у виробничій діяльності. Тому професійно спрямоване навчання іноземних мов має стати одним із пріоритетних завдань вищої педагогічної освіти. Інтенсифікувати навчальний процес, розширити межі творчої діяльності викладачів та студентів, покращити рівень іншомовної підготовки фахівців педагогічної галузі допоможе, на нашу думку, впровадження сучасних інформаційних технологій.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури показує, що проблемою професійно спрямованого навчання в дидактиці й лінгвістиці опікувалися Я. Коменський, І. Песталоцці, Ф. Дістервег, Д. Локк, М. Добролюбов, К. Ушинський та ін. Впровадженням сучасних інформаційних технологій у навчання іноземних мов

займаються М. Глазунов, О. Подзигун, Є. Полат, Л. Цветкова.

Досліджуючи проблему професійно спрямованого навчання, представники різних галузей сучасної науки звертались до мови, оскільки мова є інструментом, який дозволяє людині краще орієнтуватися в житті, сприяє підвищенню загальної культури, професійного зростання.

Тому **метою** статті є проаналізувати та узагальнити чинники успішного професійно спрямованого навчання іноземної мови майбутніх учителів засобами онлайн технологій.

Основний виклад матеріалу. Професійна спрямованість навчання дозволяє забезпечити орієнтацію кожного компонента на успішне формування особистості майбутнього педагога, його знань, умінь, творчого мислення, на розвиток професійних здібностей. Професійна спрямованість – це одна з важливих характеристик курсу іноземної мови як навчальної дисципліни, покликана разом з іншими науками формувати професійну освіту студента.

Без сумніву професійна спрямованість процесу навчання залежить від організації навчальної діяльності. На цей процес впливають внутрішні (психологічні особливості студента, мотивація, його підготовленість) і зовнішні (оцінка його діяльності оточуючими) психолого-педагогічні умови.

Вивчення наукової літератури дозволяє стверджувати, що процес реалізації принципу професійної спрямованості в педагогічному навчальному закладі повинен передбачати вивчення автентичного матеріалу, пов'язаного зі специфікою професійного напрямку майбутніх педагогів. Навчання усного та писемного мовлення має бути пов'язане з розвитком іншомовної компетенції для ведення розмови зі спеціальності, обміном досвідом із зарубіжними колегами, анотуванням і реферуванням наукового професійно спрямованого тексту.

Навчання спілкування іноземною мовою зобов'язане бути професійно спрямованим, оскільки забезпечує формування умінь і навичок комунікації в галузі майбутньої професії. Суб'єкт-суб'єктні відносини, які базуються на комунікативному обміні, в процесі вивчення іноземної мови збагачують особистість студента, накопичується досвід спілкування, реалізуються певні життєві й професійні цілі. Згідно з особистісно-діяльним підходом і стратегією співпраці, у центрі навчання постає особистість, мета навчання і виховання повинна гармонійно поєднуватися як з метою життя індивіда, так і життям суспільства.

Використання у викладанні іноземних мов діяльнісних методів, які дозволяють вже в аудиторіях набувати досвіду спілкування, навички професійного підходу до розв'язання навчальних завдань, надзвичайно важливе для стимулювання активності студентів, потреби у саморозвитку. Діяльнісні методи

передбачають залучення студентів до розв'язання проблем, максимально наближених до професійної практики. При цьому важливо, щоб оцінювались не лише знання, але й творча самостійність, професійно-етичний аспект, тобто студенти вирішують навчальне завдання згідно зі своїми моральними переконаннями, показуючи знання іноземної мови, спеціальних і гуманітарних дисциплін [2].

Отже, можна констатувати, що іноземна мова як навчальна дисципліна, яка входить у структуру змісту вищої педагогічної освіти, має високі потенційні можливості для формування важливих особистісних якостей майбутніх педагогів. Успішне опанування іноземною мовою стимулює процес самовдосконалення, забезпечує професійне зростання.

Доцільно організовані заняття з іноземної мови, в процесі яких реалізується ідея професійно спрямованого навчання, сприяють підвищенню фахового рівня студентів на основі сформованої мовної компетентності. Інтеграція іноземної мови в систему професійної підготовки майбутніх педагогів розширює можливості іншомовної комунікації, створює надійну основу для модернізації фахової підготовки у вищих навчальних закладах.

Сьогодні в сучасній педагогічній науці спостерігається суттєва зацікавленість мовною освітою в немовних навчальних закладах. Професійний підхід щодо навчання іноземних мов базується на встановленні інтегративних зв'язків змісту професійно орієнтованого навчання із загальним курсом іноземної мови, що відображається в навчальних програмах, підручниках, посібниках. Сама іноземна мова впливає на зміст і формування концептуальних основ багатьох спеціальних дисциплін, оскільки думка завжди відображається в мові. За допомогою іноземної мови відбувається уточнення термінологічних і концептуальних диференціювань та змісту професійно-релевантних дисциплін, що сприяє розвитку професійного інтелекту, навичок спілкування спеціалістів у професійній галузі.

Іноземна мова може бути як загальноосвітнім, так і професійним предметом. Інформаційний аспект та комунікативно-пізнавальна цінність мовного матеріалу розширюють межі пізнавального інтересу студентської молоді. Поринаячи в ситуації професійного спілкування, вони не просто оволодівають знаннями з предмета «іноземна мова», але й засвоюють досвід виробничої діяльності, який постійно трансформується. Коли студенти – майбутні педагоги – розуміють, що заняття з іноземної мови сприяють їхній кращій обізнаності щодо обраної професії, то вивчення цієї дисципліни набуває особистісного сенсу і стає основою формування професійних якостей.

Таким чином, орієнтація педагогічного процесу на вибудовування професійної кар'єри починається з процесом навчання у ВНЗ. На нашу думку професійно

спрямоване навчання іноземних мов здійснюватиметься успішно, якщо учасниками навчального процесу активно використовуватимуться можливості та різноманітні послуги глобальної мережі Інтернет, забезпечуючи вільний доступ до інформації, що міститься в різних форматах (текст, фото, зображення, аудіо, відео), використовуючи новітні методи та прийоми навчання іноземної мови у студентській реальній аудиторії та віртуальному кабінеті вдома за допомогою телекомунікації [3].

Телекомунікацією є процес передачі довільної інформації на відстань за допомогою технічних засобів (телефону, радіо, телебачення тощо). У вузькому сенсі під даним поняттям розуміють передавання, приймання, обробку та збереження інформації за допомогою комп'ютерних засобів (модема), традиційних телефонних ліній, супутникового зв'язку – комп'ютерних телекомунікацій (КТК) [1, с. 152].

Розрізняють такі види КТК, як:

– *синхронний телекомунікаційний зв'язок*, що забезпечує прямий зв'язок з комп'ютера та домовленість між партнерами розмови про час зв'язку, що не завжди зручно, особливо, якщо мова йде про різні часові пояси;

– *асинхронний телекомунікаційний зв'язок*, що передбачає зв'язок через глобальну мережу Інтернет [7].

При синхронному телекомунікаційному зв'язку заняття відбуваються у комп'ютерному класі з підключенням до мережі Інтернет, при асинхронному – створюються умови для навчання у соціальній онлайн-мережі для студентів закритого типу, що служить ефективним віртуальним простором для вивчення ІМ, сприяє взаємодії та забезпеченню зворотного зв'язку між викладачем та студентами, а також використанню різноманітних послуг глобальної мережі Інтернет [2]. До них належать: *мовні* (читання електронних газет та журналів англійською мовою, використання електронних бібліотек тощо); *інтерактивні* (користування електронною поштою, проведення електронних конференцій, відео- і текстчатів); *пошукові* (застосування каталогів, пошукових систем).

Здійснивши аналіз літератури, ми можемо виокремити такі онлайн технології, як блоги, вікі простір, подкасти, цифрові портфоліо, які є ефективним засобом професійно спрямованого навчання іноземних мов.

Блог – це особистий веб-сайт, який організований у вигляді журналу або щоденника, кожен запис якого датований, і записи відображаються на веб-сторінці у зворотному хронологічному порядку [6, с. 102]. Блоги застосовуються з метою розміщення матеріалів та посилань на веб-ресурси; проведення онлайн-дискусій; створення публікацій; використання дошки оголошень; створення «пульта управління» блогами студентів; розміщення відкритого плану заняття; застосування засобів мультимедіа в блозі;

ведення блог-помічника; забезпечення зворотного синхронного чи асинхронного зв'язку [4].

Ще одним потужним засобом професійно орієнтованого навчання іноземної мови є використання *вікі* (wiki), яке відкриває принципово нові можливості як викладачеві, так і студентам. Ця форма діяльності передбачає як пошук інформації іноземною мовою, так і створення власних об'єктів – текстів, фотографій, програм, музичних записів, відеофрагментів іноземною мовою, що дозволяє студентам опановувати важливі мовні та мовленнєві навички. Вікі дає гарну можливість планувати та організовувати проектну діяльність студентів; займатись спільним написанням творчих робіт, статей; організовувати онлайн консультації, отримувати додаткові знання для вдосконалення іншомовних умінь та навичок, набутих у процесі реального навчання [5].

У навчанні іноземних мов майбутніх педагогів активно використовуються *подкасти* – цифрові записи різного формату, що можуть створюватися студентами у формі відео- чи аудіоматеріалів із запропонованої викладачем тематики. Сьогодні існує ціла низка безкоштовних програм, що уможливають створення подкастів, а тому завдання викладача полягає у забезпеченні студентів необхідною інформацією та інструкціями, що стосуються використання та створення подкастів у процесі навчання іноземної мови. Беззаперечним є той факт, що користування цими послугами глобальної мережі Інтернет сприятиме формуванню мовленнєвої компетентності майбутніх педагогів [5].

Ще однією можливістю, що надає глобальна мережа Інтернет, якою можна користуватися у професійно орієнтованому навчанні іноземних мов, є створення цифрових *портфоліо* (електронних портфелів) студентів [6]. Електронний портфель є новою формою оцінювання знань студента, що передбачає збір виконаних завдань та їх збереження в електронному форматі в відповідній папці на вебсайті.

Отже, застосування онлайн технологій у професійно спрямованому навчанні іноземних мов сприяє ефективному формуванню та розвитку навичок й умінь читання, писемного та усного мовлення; поповненню словникового запасу; формуванню стійкої мотивації до вивчення іноземної мови, індивідуалізації навчання й активізації пізнавальної діяльності студентів; підвищує інтенсивність навчального процесу; забезпечує всебічний контроль (поточний, рубіжний, підсумковий) навчальної діяльності студентів, що дозволяє значно заощадити навчальний час та дотримуватись об'єктивності оцінювання.

Висновки. З огляду на вищесказане, можна зробити висновки, що якісне професійно спрямоване навчання іноземної мови можна реалізувати за допомогою онлайн технологій, які забезпечують взаємодію та співпрацю студентів та викладача;

створення мережі дистанційного навчання; дозволяють оперативно обмінюватись інформацією, ідеями, планами між студентами та викладачем; розвивати комунікативні уміння й культуру спілкування; формувати та розвивати уміння пошуку та

обробки інформації з різних джерел; створювати іншомовне середовище; сприяють інтенсифікації навчально-виховного процесу; мотивації вивчення іноземної мови та розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів.

Література:

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях: монографія / Р.С. Гуревич. – К.: Освіта України, 2007. – 396 с.
2. Гнатюк Д.О. Системно-діяльнісний підхід як основа організації ефективного навчання // Д.О. Гнатюк – Педагогічний пошук – №4 (80), 2013. – С.33-37.
3. Петрова А.І., Подзигун О.А. Навчання іноземної мови для професійного спілкування майбутніх учителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій // А.І. Петрова, О.А. Подзигун – Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка – Педагогічні науки – Вип.№3 (81), 2015. – С.104-107.
4. Растегаєва Д.Г. Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на початковому етапі навчання іноземної мови студентів мовних спеціальностей // Д. Г. Растегаєва – Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – Серія «Педагогіка і психологія». - №2 (8), 2014. – С. 66-172.
5. Gordon Lewis. Bringing Technology into the Classroom / L. Gordon. – Oxford University Press, 2009. – P. 75–79.
6. Hockly Nicky. Teaching Online. Tools and techniques, options and opportunities / N. Hocky. – Delta Publishing, 2010. – 112 p.
7. Maley Alan. The Internet / A. Maley. – Oxford University Press, 2000. – P. 100–104.

УДК 81.116

Н.В. Підлубна, м. Бершадь, Україна / N. Pidlubna, Bershad, Ukraine
e-mail: pidlubnaya@ukr.net

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Анотація. Розвитку професійної освіти в Україні вимагає підвищеної уваги суспільства до якості викладання. Адже сучасний вищий навчальний заклад має допомогти студентам відчувати себе впевнено, вміти адаптуватися до соціальних змін і криз у суспільстві, бути психологічно стійкими, розвивати здатність до самоорганізації. Це вимагає нових форм організації навчального процесу.

З досвіду позааудиторної роботи студентів, можна зробити деякі висновки: позааудиторна робота повинна бути системною і послідовною; позааудиторна робота формує, навичок самостійної роботи студентів, підвищення інтелектуального рівня; науково-дослідницька діяльність студентів дозволяє виявити талановитих молодих людей, здатних приймати самостійні рішення і формулювати власну точку зору; мета роботи гуртка дозволяє поєднувати індивідуальну роботу студентів з колективними формами діяльності; особлива увага повинна бути приділена вибору адекватних методів навчання і виховання студентів для розвитку їх духовних, моральних цінностей і професійно – трудових навиків; гурткова робота студентів забезпечує збагачення їх професійних знань і навичок.

Ключові слова: позааудиторна робота, національна свідомість, гурткова робота, інноваційні форми та методи, навчально-виховний процес, проектні технології, формування навиків, технології

The formation of national identity of students using innovative forms and methods of extracurricular work

Annotation. Development of professional education in Ukraine requires increased attention of society to the quality of teaching. After all, modern institution of higher education should help students to feel confident, to be able to adapt to social changes and crises in the society, to be psychologically sustainable, to develop the ability to self-organization. This requires new forms of organization of the educational process.

Experience of extracurricular work of students and using materials that work in teaching disciplines can draw some conclusions: extracurricular work should be systematic and consistent; extracurricular tasks form the students' independent work skills, enhance intellectual level; scientific-research activities of students allow to identify talented young people capable of making independent decisions and formulate their own point of view; work objective circle allows you to combine individual work of students with collective forms of activity; special attention should be paid to the selection of appropriate methods of training and education students to develop their spiritual, moral values and professional – work skills; management of the group of students requires enrichment of their professional knowledge and skills.

Key words: extracurricular work, national consciousness, group work, innovative forms and methods, educational process, project technologies, formation of skills, technologies.